Akademije, Uniwersytety, Towarzystwa uczonych i zakłady naukowe.

Edukacyyne i naukowe zakłady w Rossyi.

W pismie peryodycznem, w St. Petersburgu przez P. *Köppena* wydawaném, znaydujemy tę interessującą wiadomość, którą w jegoż wyrazach do naszego przenosimy Dziennika: „Za dozwoleniem Zwierzchności, umieszczamy tu wypis z wiadomości, znaydujących się w Departamencie Narodowego Oświecenia, o stanie podległych jey zakładów z roku 1824. Aż nadto jesteśmy przekonani, że upowszechnienie tych wiadomości, przysłuży się nie tylko Statystyce, lecz i zadowoli szanownych miłośników krajowego oświecenia. Porównywając tę summaryyną wiadomość z podobnąż roku 1808 (a), postrzegą łatwo, jak w przeciągu ostatnich lat 16tu oświecenie rozprzestrzeniło się w Rossyi. W tymto czasie:

Liczba szkół urosła od 1132 do 1411
Liczba uczących . . . . 2549 — 4608
Liczba uczących się . 46,695 — 69,629 (b).

Rachunek ten, zasadzony na źródłach wiary naygodnieyszych, czyliż nie jest naylepszym dowodem, stopniowego szerzenia się oświaty w granicach naszego kraju, pod łaskawym rządem, Wielkiego Monarchy Alexandra (c).

Wiadomość o stanie edukacyynych zakładów.

W wydziale Wileńskim.	Liczba zakładów.	Liczba uczących.	Licz. innych urzędników.	Liczba uczących się — Płci — Męzkiey.	Liczba uczących się — Płci — Żeńskiey.	Liczba uczących się — Ogółem.
1. W gubernii wileńskiey . .	154	332	56	8468	243	8711
2. — — — grodzieńskiey .	33	103	9	1627	123	1750

3. W obwodzie Białostockim.	25	42	2	1014	13	1027
4. W gubernii mińskiey. . .	39	127	12	2408	33	2441
5. — — — wołyńskiey . .	64	195	21	3521	116	3637
6. — — — podolskiey . .	53	102	7	2544	55	2599
Ogół. .	368	901	107	20082	583	20665
W wydziale Moskiewskim.						
1. W gubernii moskiewskiey .	54	462	150	3458	325	3783
2. — — — twerskiey . .	14	45	18	730	73	803
3. — — — nowgorodzkiey.	14	19	12	658	106	764
4. — — — jarosławskiey .	11	52	18	763	10	773
5. — — — kostromskiey .	12	28	8	347	2	349
6. — — — włodzimierskiey	102	120	11	1218	83	1301
7. — — — rjazańskiey . .	16	40	11	1143	36	1179
8. — — — tulskiey . . .	12	48	18	647	36	683
9. — — — orłowskiey . .	13	62	21	1002	—	1002
10. — — — woronezskiey .	13	37	13	749	—	749
11. — — — tambowskiey .	6	20	8	494	—	494
Ogół. .	267	933	288	11209	671	11880
W wydziale Dorpackim.						
1. W gubernii inflantskiey .	114	329	50	2848	1264	4112
2. — — — kurlandskiey .	66	122	9	1130	387	1517
3. — — — estońskiey . .	58	180	15	1000	555	1555
Ogół. .	238	631	74	4978	2206	7184
W wydziale Charkowskim.						
1. W gubernii Słobodzko-ukr.	33	237	100	2338	83	2421
2. — — — czernihowskiey.	20	88	38	1679	102	1781
3. — — — połtawskiey . .	19	68	32	1119	83	1202
4. — — — kijowskiey . .	23	74	19	1616	92	1708
5. — — — kurskiey . . .	15	58	22	1284	32	1316
6. — — — astrachańskiey .	4	17	5	295	—	295
7. W obwodzie kaukazkim. .	6	9	6	245	—	245
8. W Gruzyi	1	11	1	284	—	284
9. W gubernii chersońskiey .	9	27	13	516	—	516
10. — — — jekaterynosławs.	37	93	51	1255	76	1331
11. — — — tauryckiey . .	8	27	11	370	33	403
12. W ziemi woyska dońskiego.	12	35	13	937	—	937
13. — — — czarnomorskiego.	9	16	9	221	—	221
Ogół. .	196	758	320	12159	501	12660
14. W Odessie	4	39	21	273	122	395
Razem w wydziale charkowskim i w Odessie . . .	200	797	341	12432	623	13055
W wydziale Kazańskim.						
1. W gubernii kazańskiey . .	24	122	67	1087	46	1133
2. — — — niżehorodzkiey.	17	44	13	500	—	500
3. — — — symbirskiey (d).	7	28	5	365	6	380

4. — — — saratowskiey .	6	16	3	281	—	281
5. — — — penzeńskiey . .	8	52	6	295	7	302
6. — — — orenburskiey .	5	12	3	259	—	259
7. — — — wiatskiey . . .	15	33	4	857	—	857
8. — — — permskiey . .	18	44	5	904	—	904
9. — — — tobolskiey . .	13	29	5	714	—	714
10. — — — tomskiey . . .	2	5	1	100	—	100
11. — — — jeniseyskiey . .	2	5	—	81	—	81
12. — — — irkutskiey . .	25	44	15	905	—	905
Ogół . .	142	414	127	6348	59	6416
W wydziale St. Petersburskim.						
1. W gubernii St. petersburs.	86	591	96	3737	1504	5241
2. — — — archangielskiey.	9	18	7	331	18	349
3. — — — ołoneckiey . .	10	18	4	345	4	349
4. — — — wołogodzkiey .	12	37	9	501	19	520
5. — — — witebskiey . .	19	85	18	1110	23	1133
6. — — — mohylewskiey .	17	43	7	770	11	781
7. — — — smoleńskiey . .	12	30	8	729	32	761
8. — — — kałużskiey . .	12	27	7	524	8	532
9. — — — pskowskiey . .	18	37	12	511	78	589
Ogół . .	195	886	168	8558	1697	10255
W Akademii sztuk pięknych . .	1	46	133	174	—	174
We wszystkich zaś razem edukacyynych wydziałach . . .	1411	4608	1256	63782	5839	69629

Dla łatwieyszego dostrzeżenia postępu oświaty w różnych gubernijach, dołączamy tu spis ich alfabetyczny, z wyrażeniem liczby uczących i uczących się, tak w r. 1808, jak i w r. 1824 (e).

Nazwiska Guberniy.	Podług dawnego podziału.	Podług nowego podziału 31 paź. 1824 r.	1808 roku.		1824 roku.	
			Liczba zakładów.	Liczb uczących się.	Liczba zakładów.	Liczb uczących się.
Archangielska	P.	P.	6	297	9	349
Astrachańska	K.	C.	3	138	4	295
Bessarabski obwód	—	C.	—	—	—	—
Białostocki obwód	—	W.	—	—	25	1527
Chersońska gubernija (z Odessą)	C.	C.	5	287	13	911
Czarnomorskiego woyska ziem.	C	C.	1	84	9	221
Czernihowska gubernija .	C.	C.	12	822	20	1781
Dońskiego woyska ziemia . .	C.	C.	8	582	12	937

Estońska gubernija	D.	D.	40	1011	58	1555
Finlandska	D.	—	12	322	—	—
Grodzieńska	W.	W.	63	1634	33	1750
Gruzya	—	—	1	92	1	284
Imerecya.	—	C.	—	—	—	—
Inflantska gubernija. . . .	D.	D.	71	2378	114	4112
Irkutska	K.	K.	6	215	25	905
Jarosławska.	M.	M.	13	533	11	773
Jekaterynosławska	C.	C.	6	463	57	1331
Jenisseyska.	—	K.	—	—	2	81
Kałużska.	M.	P.	18	802	12	532
Kaukazki obwód	—	C.	—	—	6	245
Kazańska gubernija	K.	K.	10	511	24	1133
Kijowska	W.	C.	13	827	23	1708
Kostromska.	M.	M.	7	220	12	349
Kurlandska	D.	D.	45	904	66	1517
Kurska	C.	C.	16	745	15	1316
Mingrelija	—	C.	—	—	—	—
Mińska gubernija.	W.	W.	67	1896	39	2441
Mohilewska	W.	P.	35	1225	17	781
Moskiewska	M.	M.	66	3147	54	3783
Niżegorodzka	K.	K.	6	197	17	500
Nowgorodzka	P.	M.	9	599	14	764
Ołonecka	P.	P.	24	457	10	349
Orenburska	K.	K.	4	205	5	259
Orłowska	C.	M.	19	710	13	1002
Penzeńska	K.	K.	4	159	8	302
Permska	K.	K.	7	420	18	904
Petersburska (z dołączeniem w r. 1824 Akademii sztuk) .	P.	P.	68	6091	86	5415
Podolska.	W.	W.	28	1729	53	2599
Połtawska	C.	C.	10	383	19	1202
Pskowska	P.	D.(P.)	6	341	18	589
Riazańska	M.	M.	15	589	16	1179
Saratowska	K.	K.	1	284	6	281
Simbirska	K.	K.	2	194	7	380
Słobodzko-Ukraińska . . .	C.	C.	15	974	33	2421
Smoleńska	M.	P.	14	476	12	761
Tambowska.	K.	M.	4	270	6	494
Taurycka	C.	C.	1	49	8	403
Tobolska	K.	K.	4	215	13	711
Tomska	K.	K.	3	196	2	100
Tulska	M.	M.	6	293	12	683
Twerska.	M.	M.	30	965	14	803
Wiatska	K.	K.	5	250	15	857
Wileńska	W.	W.	174	5371	154	8711
Witebska	W.	P.	31	1507	19	1133
Włodzimierska	M.	M.	17	504	102	1301
Wołogodzka	M.	P.	8	369	12	520
Wołyńska	W.	W.	83	3173	64	3637
Woroneżska	C.	M.	10	593	13	749
			1132	46695	1411	69629

Podając tę wiadomość winniśmy ostrzedz, iż tu, w liczbie edukacyynych zakładów, znayduią się policzone uniwersytety, tudzież szkoły wyższe: Xięcia Bezborodka (w Nieżynie) i Demidowska (w Jarosławiu), wszystkie gimnazya, szkoły powiatowe, parafijalne i inne tym podobne, zostające pod wiedzą ministeryum narodowego oświecenia.

Podział na wydziały edukacyyne w pierwszey tablicy zrobiony, jest podług Naywyżey potwier-

---

(a) Wydrukowaną w piśmie peryodycznem o postępach narodowego oswiecenia (1809 roku N. XXIII, str. 264—335). Wiadomość ta zawierająca w sobie czas założenia wszystkich szkół, dostarcza nam wybornych materyałów do ułożenia historyi oświecenia w Rossyi. Nadto, niektóre wiadomości o liczbie uczących się w różnych gubernijach moskiewskiego wydziału naukowego, w r. 1821, umieszczone są w dzienniku departamentu narodowego oświecenia część VI, str. 205 i następ.; z roku zaś 1822, w części VIII, na str. 386.

(b) Z wyliczonych tu zakładów i należących do nich uczniów, w 1808 roku było:

	Zakładów.	Uczniów.
W wydziale moskiewskim .	194	7898.
W wileńskim, z gubernijami: kijowską, witebską i mohilewską	494	17362.
W dorpackim razem z Finlandyą	168	4615.
W charkowskim	103	5689.
W kazańskim	59	3254.
W St. Petersburskim . . .	113	7785.
Nadto w Gruzyi	1	92.
	1,132	46,695.

(c) Było to pisano jeszcze za życia ś. p. Cesarza Alexandra.

(d) W tey gubernii, a ztąd i w ogólnym spisie naliczono dziewięciu uczniów więcey jak w szczególnem wykazaniu liczby uczniów i uczennic. Pochodzi to ztąd, iż w jedney szkółce położono 9 uczących się chłopców wespół z dziewczętami.

(e) W piewszych dwóch szeregach tey tablicy położone litery, znaczą: W. Wileński, D. Dorpatski. K. Kazański. M. Moskiewski, P. Petersburski, a C. Charkowski wydział.

dzonego dnia 31 października 1824 roku przełożenia P. Ministra narodowego oświecenia.

Aby jednak postawić czytelnika w możności sądzenia o stopniowém wzrastaniu samych uniwersytetow, umieścimy tu wiadomość o liczbie uczących i uczących się.

	w r. 1808.		w r. 1824.	
	Uczących	Uczących się	Uczących	Uczących się
W uniwersytecie Wileńskim	51	525	42	976
— — — Moskiewskim	49	135	59	820
— — — Dorpackim	37	193	39	365
— — — Charkowskim	27	82	43	537
— — — Kazańskim	15	40	34	118
— — — Petersburskim	14	102	38	51

Lecz może się komu z czytelników zagranicznych wyda, że z wydrukowaney ninieyszey wiadomości, zupełnego już nabył wyobrażenia o wszystkich w ogólności zakładach edukacyynych w Rossyi? Rachunek ten ledwo połową jest tego, co zostaje pod wiedzą władz innych (f). W tym przeto względzie uciec się nam wypada do adresowego kalendarza, i wypisać z niego, z niektóremi tylko dodatkami, nazwiska edukacyynych zakładów, nie należących do Ministeryum narodowego oświecenia. I tak:

1. Korpus paziów pod wiedzą etatu przydwornego.

(f) Zagraniczni statystycy, pomijający zwykle ważną tę okoliczność, wielkiego dopuszczają się błędu, twierdząc, iż w Rossyi liczba uczących się, ma się do liczby mieszkańców, jak 1 do 954. Szkoda, że takie mylne opinije, dotychczas znaydują wiarę i przyjęcie, nie tylko u francuzkich, lecz i niemieckich pisarzy, jak tego dowodem jest wydawany w Paryżu przez Barona Ferriusaka, *Bulletin universel des sciences et de l'industrie*, tudzież dodatek do *Allgemeine Zeitung* 1825 N. 184, str. 733.

2. Szkoła główna inżenijerów.

3. Szkoła główna artyllerzystów.

4. Szkoły duchowne, pod zawiadywaniem kommissyi szkół duchownych (Duchowne Akademije, Kollegija, Seminarya, Powiatowe i Parafialne szkoły). Wszystkich tych zakładów w Statystyce P. Arsenijewa liczy się do 1480. Teraz, ile nam wiadomo, liczba uczących się w nich 35,000 dochodzi.

5. Oddział szkolny językow wschodnich przy kollegium Państwa spraw zagranicznych.

6. Morski kadecki korpus i szkoły szturmańskie: Baltycka (w Kronsztacie) i czarno-morska (w Nikołajewie). Szkoła okrętowey architektury stanowi teraz wydział osobny morskiego korpusu kadeckiego (g).

7. Zostające pod zawiadywaniem Ministeryum spraw wewnętrznych: Cesarska medyko-chirurgiczna akademija w Petersburgu i oddział jey w Moskwie, oraz położniczy instytut w Białym-Stoku i szkoły uprawy winnic w Krymie i w kaukazkim obwodzie (w Kizlarze).

8. Szkoły zostające pod wiedzą zwierzchności duchowney obcych wyznań.

9. Pod zawiadywaniem Ministeryum skarbu korpus kadecki górniczy.

10. St. Petersburski Instytut leśny przy departamencie majątków skarbowych.

11. Instytut korpusu inżenijerów dróg kommunikacyy, szkoła woyskowa budowania dróg kommunikacyi i szkoła konduktorów.

12 i 13. Korpusy kadeckie lądowe pierwszy, i drugi w St-Petersburgu.

(g) W morskim kadeckim korpusie, podług Naywyżey potwierdzonego etatu 12 czerwca 1792 roku, położono 600 kadetów. W baltyckiey szturmańskiey szkole, postanowiono etatem utrzymywać 250 uczących się. Krótka historyczna wiadomość o pierwiastkowych morskich szkołach (w Rossyi) znayduje się w zapiskach, wydawanych przez Departament Admiralicyyny Państwa. Część VIII, str. 404 i następne.

14. Kadecki korpus w Moskwie.
15. Cesarski dom sierot woyskowych.
16. Korpus edukacyyny szlachetny w Tambowie.
17. Alexandrowska Tulska woyskowa szkoła szlachetna.
18. Cesarskie Liceum Carsko-Sielskie (założone 19 sierpnia 1810 roku) i znaydująca się przy niém pensya.
19. Nieplujewska szkoła woyskowa (dla woysk nieregularnych) w Orenburgu.
20. Korpus kadecki w Charkowie (w 1825 r.)
21. Szkoły kantonistów.
22. Zakłady dobroczynne, zostające pod opieką Nayjaśnieyszey Cesarzowey Elżbiety Alexiejewny (dom pracy — Szkoły przy towarzystwach patryotycznych dam w Petersburgu i Simbirsku).
23. Edukacyyne i miłosierne zakłady, zostające pod Naywyższém zarządzeniem Nayjaśnieyszey Cesarzowey Maryi Fiedorowny. Towarzystwo wychowania panien szlachetnych.

Szkoły orderu ś. Katarzyny w Petersburgu i Moskwie.

Dom wychowania w St. Petersburgu i w Moskwie.

Instytut położniczy.

Instytut Maryiński.

Szkoła handlowa w Moskwie (założona 1804 r.)

Szkoła panieńska domu sierot woyskowych.

Instytut panien szlachetnych w Charkowie.

24. Akademija handlowa praktyczna w Moskwie, a przy niey towarzystwo miłośników nauk handlowych.
25. Szkoły pod wiedzą Cesarskiego towarzystwa człeko-lubnego.

(b) Położone tu gdzieniegdzie w nawiasach litery P. P. znaczą: *peryodyczne pismo o postępach narodowego oświecenia*, a litera D. *Dziennik Departamentu narodowego oświecenia*

Pozostaje nam wyliczyć naukowe i edukacyyne zakłady, będące pod zawiadywaniem samego Ministeryum narodowego świecenia (h). Jakiemi są:

Cesarska akademija nauk, którą założyć układał Piotr I, fundowała Katarzyna I, ustawami opatrzyła Elżbieta I, (teraźnieysze jey ustawy są Naywyżey potwierdzone 25 lipca 1803 roku).

Cesarska akademija sztuk, exystująca od roku 1758, i złączona z nią szkoła sztuk arzamasska P. Stupina.

Cesarska akademija rossyyska, założona r. 1783.

Uniwersytety (a w nich: Rady, Rządy i Komitety: szkolny i cenzurny i do examinowania cywilnych urzędników, tudzież Instytuta Pedagogiczne).

I. Wileński, exystujący od roku 1587 (i). Nadane mu ustawy 18 maja 1803 roku. Przy nim:

a) Główne duchowne seminaryum, seminaryum parafijalnych nauczycieli i organistów, tudzież rożne tymczasowe kommissye do spraw funduszowych.

b) Cesarskie wileńskie towarzystwo medyczne, z dwóch oddziałów złożone: Medycznego i Farmaceutycznego; zawiązane 12 grudnia 1805 roku. (P. P. XV, 281).

c) Komitet zawiadujący utrzymywaniem naukowych postrzeżeń w wydziale naukowym wileńskim i t. d.

(i) Obacz pismo peryodyczne o postępach narodowego oświecenia N. XXIII. str. 280. W dzienniku departamentu narodowego oświecenia część I, na str. 84, zapewnie przez omyłkę, zamiast 1587 położone 1578 r. Wspomnieć tu należy, że już Monarchini Katarzyna II, zamierzała założyć uniwersytety w *Pskowie*, *Czernihowie* i *Penzie* (Ukaz 29 stycznia 1786 roku) a w Nayważey potwierdzonych 24 stycznia 1803 roku zasadach narodowego oświecania, był zamiar poźniey założyć uniwersytety w *Kijowie*, *Tobolsku*, *Ustingu-Wielkim* i t. d. Obacz pismo peryodyczne *I*, 7.

W wydziale tego uniwersytetu (w Krzemieńcu) znayduje się Liceum wołyńskie, mające ten tytuł od 18 stycznia 1819 roku.

II. Moskiewski, exystujący od roku 1755. Nadane mu ustawy 5 listopada 1804 r. (k) Przy nim:

a) Instytut medyczny.

b) Cesarskie towarzystwo badaczów natury zawiązane 1805 roku. (P. P. XIII, 81 i 84).

c) Towarzystwo nauk lekarskich i fizycznych.

d) Towarzystwo historyi i starożytności Rossyyskich, potwierdzone 21 stycznia 1811 roku (P. P. XXX, 38).

e) Towarzystwo matematyków. (P.P. XXX, 56).

f) Towarzystwo miłośników rossyyskiey literatury od roku 1811 (P. P. XXXI, 174).

g) Szlachetna pensya.

W wydziale tego uniwersytetu, jest: Szkoła Demidowska wyższych nauk w Jarosławiu, fundowana roku 1805, przy którey także znayduje się towarzystwo miłośników literatury rossyyskiey i szlachetna pensya; w samey zaś Moskwie niezawisłe od uniwersytetu znayduje się od roku 1818 Towarzystwo Gospodarstwa Wieyskiego (przy którém jest szkoła rolnicza); tudzież na przedstawienie P. Ministra skarbu Naywyżey potwierdzone dnia 19 maja t. r: instytut technologiczny.

III. Dorpacki, od roku 1802 (ustawy miał nadane 12 września 1803 roku, nowe zaś 4 lipca 1820 roku). Przy nim:

Sąd appellacyyny i rewizyyny.

W wydziale tego uniwersytetu znayduje się: kurlandzkie towarzystwo literatury i sztuk pięknych (zawiązane 8 grudnia 1816 r. (P.P. XIII, 145), oraz muzeum i ateneum kurlandzkie.

(k) Ciekawe pismo Łomonosowa, tyczące się założenia moskiewskiego uniwersytetu, umieszczone w N 18 moskiewskiego telegrafu str. 131 i następne. Historya zaś tegoż uniwersytetu corocznie bywa ogłaszaną na posiedzeniach publicznych.

Ryzkie towarzystwo literatury i praktyki, założone roku 1803. (P. P. I. 51).

Towarzystwo estońskie, w Arensburgu, potwierdzone w marcu 1817 roku. (P. P. XLIV, 26).

IV. Charkowski, potwierdzony 5 listopada 1804 roku, otwarty zaś 17 stycznia 1805 r. Przy nim:

Towarzystwo naukowe zawiązane w listopadzie 1812 roku. (P. P. XXXV, 237).

W wydziale tego uniwersytetu:

Liceum Ryszelieugo w Odessie, założone na mocy ukazu 2 maja 1817 roku. (P. P. XLIV, 38).

Gimnazyum nauk wyższych Xięcia Bezborodki w Nieżynie, potwierdzone 29 lipca 1805 roku, ustawy 11 kwietnia 1820 roku. Przy niém pensya szlachetna. (P. P. XIII, 46; D. II 290), i gimnazyum handlowe w Taganrogu (od 1806 r.).

V. Kazański, ustanowiony 5 listopada 1804 r., a otwarty 5 lipca 1814. Przy nim:

Kazańskie towarzystwo miłośników literatury oyczystey.

VI. St. Petersburski, ustanowiony 8 lutego 1819 roku, na mieyscu będącego od roku 1803 pedagogicznego instytutu. Przy nim:

Szlachetna pensya; w tey stolicy prócz zwyczaynego gimnazyum, jest jeszcze petersburska szkoła wyższa, z gospodarskim przy niey komitetem.

Nadto w Petersburgu są:

1. Towarzystwo wolne miłośników nauk, literatury i sztuk pięknych od 1803 roku.

2. Towarzystwo (Бесѣда) miłośników Rossyyskiey lieratury.

3. Mineralogiczne towarzystwo (zawiązane 12 czerwca 1817 roku).

4. Wolne towarzystwo miłośników literatury Rossyyskiey, założone na początku 1816 r., Naywyżey potwierdzone 19 stycznia 1818 roku.

5. Towarzystwo farmaceutyczne.

6. Towarzystwo do zakładania szkół wzajemnego uczenia.

Prócz tego w Petersburgu od 31 października

1765 roku exystuje jeszcze, niezależnie od Ministeryum narodowego oświecenia, Cesarskie wolne ekonomiczne towarzystwo. *Tt. N. A. K.*

Cesarska Akademija Nauk w St. Petersburgu. Dalszy ciąg rozpoczętey nowey kolei czytania (p. Dz. Wil. 1825 T. III, 234): *W. K. Wiszniewski* (17 sierp.); *Longitude de Jaroslav, determiné par l'observation des ocultations des etoiles* N. 102 i c Raka — *F. J. Krug*, (24 sierp.) Ueber die гридба der frühern Russischen Fürsten verglichen mit dem Institut der *Hirdmannen* in Skandinavien — *W. W. Petrow*, (31 sierpnia) o fosforencyi rozmaitych minerałów, roślin, może wszystkich, i źwierzęcych substancyy twardych, rozpalonych lub tylko ogrzanych do pewnego stopnia — *E. E. Keler* (7 wrześ.): *Memoire sur les îles et les courses consacrées à Achille dans le Pont-Euxin; avec des éclaircissemens sur les antiquités du littoral de la Sarmatie, et des recherches sur les honneurs que les Grecs ont accordés à Achille et aux autres héros de la guerre de Troye* — *C. D. Fraehn*, (21 września): *De Dschelal-uddin Mahmud Dschani-Bek Chano Ordae aureae commentatio* — *K. B. Trinius*, (5 października) *de vegetabilium inferiorum organis phylloideis cum foliis altiorum ordinum non confudendis disquisitio botanica* — *K. T. Herman*, (12 października) *de l'etat actuel de la population tatare en Tauride* (*B. A.*)

Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, stosownie do reskryptu Rady Wielkiey tegoż Uniwersytetu z dnia 1 grudnia 1825 N. 1105, podaje do wiadomości i ogłasza Konkurs, na katedrę professora Teologii dogmatyczney w Uniwersytecie Jagiellońskim wakującą, z obowiązkiem dawania 6 lekcyy w tygodniu Teologii dogmatyczney; konkurujący o tę posadę winni złożyć w kancellaryi

opis swego życia, udowodniając zaświadczeniami swoje nauki, dobre obyczaje i otrzymany stopień Doktora Teologii, dołączą oraz programma, według którego każdy z nich życzy sobie dawać lekcye Teologii dogmatyczney. Po złożeniu takowych dowodow współubiegający się uwiadomieni zostaną o dalszém postępowaniu konkursu. Roczna pensya do tey posady przywiązana wynosi 4,000 złotych pol. Termin ubiegania się o wspomnioną posadę jest dzień 20 marca 1826 roku.

Krakow dnia 20 grudnia 1825.

Z. Rektora Uniwer. Jagielloń. *Girtler.*

Sekretarz Uniwer. Jagieloń. *Jankowski.*

Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, w dopełnieniu reskryptu Rady Wielkiey tegoż Uniwersytetu z dnia 21 paździer. roku bieżącego i 1 grudnia teraźnieyszego roku N. 1188 i 1208 podaje do wiadomości i ogłasza Konkurs na posadę adjunkta przy obserwatorium astronomiczném, w Uniwersytecie Jagielońskim wakującą, z obowiązkiem dawania 4 lekcyy w tygodniu Astronomii niższey; konkurujący o tę posadę winni złożyć w kancellaryi opis swego życia, udowadniając zaświadczeniami swoje nauki i dobre obyczaje, dołączą oraz Programm, według którego każdy z nich życzy sobie dawać lekcye Astronomii niższey. Po złożeniu takowych dowodów, współubiegający się uwiadomieni zostaną o dalszém postępowaniu konkursu. Roczna pensya do tey posady przywiązana wynosi 5,000 złotych pol. Termin ubiegania się o wspomnioną posadę jest 20 marca 1826 roku.

Krakow dnia 20 grudnia 1825.

Zastępca Rektora Uniwer. Jagieloń. *Girtler.*

Sekretarz Uniwer. Jagieloń. *Jankowski.*

Uniwersytet francuzki w Paryżu. Fakultet literacki od dnia 16 listopada z. r. 1825 rozpoczął

swoje kursa w Sorbonnie podług następnego porządku. 1. *Literatura grecka.* Profesor *Boissonade* wykłada mowę Demostenesa za Ktezyfontem *de Corona,* tudzież tragedyą Euripidesa *Iphigenia in Tauride* (we środy i piątki od godziny 1szey z południa). 2. *Wymowa łacińska.* Profesor *Le Clerc* rozbiera i wyjaśnia listy Cezara, Pompejusza, Brutusa, Trajana, Marka Aureliusza i inne (od pół do 12tey przed południem we środy i piątki). 3. *Poezya łacińska.* Profesor *Lemaire* objaśnia i przekłada mieysca wybrane z celnieyszych poetów łacińskich, Wirgiliusza, Horacego, Owidiusza, Juwenalisa, Lukana i Staciusa: ma ich porównywać tak między sobą, jako i z poetami greckimi, których naśladowali, tudzież z poźnieyszymi autorami, którzy ich również naśladowali. 4. *Wymowa francuzka.* Profesor *Villemain* i profesor pomocnik (suppléant) *Pierrot.* Otwarcie tego kursu rozpoczyna się w tym miesiącu styczniu, osobném doniesieniem ogłoszone. 5. *Historya literatury i poezya francuzka.* (We wtorki i soboty o godzinie 10tey z rana) profesor *Laya* ma się w ciągu tego roku zastanawiać nad początkiem i postępami języka poetyckiego we Francyi, tudzież nad rozmaitemi rodzajami poezyi. 6. *Filozofia.* (W poniedziałki i czwartki o 10tey zrana) P. *Laromiguiere* professor, i Pan *de Cardaillac* professor pomocnik, wyprowadzą zasady, na których się opiera znajomość człowieka, tak co do jego przyrodzenia, jako i we względzie rozmaitych jego stosunków z Bogiem i innymi ludźmi. 7. *Historya filozofii dawney.* Profesor *Millon,* i profesor zastępca *Mangras,* odznaczywszy wyraźne charaktery prawdziwey filozofii, wyjaśnią mniemania szkół rozmaitych (filozoficznych) o początku znajomości, o rozdrabianiu się i szykowaniu władz umysłowych człowieka (we wtorki i soboty o 1, z południa). 8. *Historya filozofii nowoczesney.* Professor *Royer-Collard,* a profesor pomocnik P. *Cousin.* Jednak ten kurs nie będzie się dawał

w ciągu tego roku szkolnego 1825—1826. 9. *Historya starożytna.* (We wtorki i soboty o pół do 12tey zraną) professor *Lacretelle* (professor pomocnik P. *du Rozoir*) dawać ma dalszy ciąg historyi narodów starożytnych. Doszedłszy do końca drugiey woyny punickiey, wystawi obraz ostatnich zaburzeń Grecyi, a oporu Acheów, aż do czasu, w którym się ten kray zamienił w prowincyą rzymską. Pokazawszy zaś stan Wschodu w tym przeciągu czasu, professor *Lacretelle* przystąpi do historyi rzymskiey aż do śmierci Cezara. 10. *Historya nowożytna.* Professor *Guizot.* Ten kurs nie będzie dawany przez teraźnieyszy rok szkolny 1825—1826. 11. *Geografia.* (W poniedziałki i piątki o pół do 3ciey z południa) profesor *Barbié du Bocage*, jego zaś syn *Barbié du Bocage* profesor pomocnik, dają dalszy ciąg zaczęty w przeszłym roku geografii nowożytney, łącząc wiadomości geografii fizyczney i geografii starożytney. (*Z francuzkiego B.*)

Królewska Akademija Umiejętności w Berlinie, dnia 24 stycznia, miała posiedzenie publiczne, poświęcone pamięci *Fryderyka IIgo.* Sekretarz klassy filozoficzney, Pan *Schlejermacher*, zagaił posiedzenie, potym Pan *Uhden* czytał o starożytnym obrazie mozaikowym, znaydującym się w tuteyszém królewskiém muzeum starożytności; Pan *Schlejermacher* o myślach Platona nad praktyką lekarską. (*G. P. S.*)

Wiadomości Biograficzne i Nekrologiczne.

Dnia 3 stycznia r. b. o kwadransie na 8 wieczorem, umarł w Sankt-Petersburgu wielki miłośnik i opiekun nauk, kanclerz państwa, hrabia Mikołay syn Piotra *Rumiancow*, maiąc wieku lat 73.

Przyczyna, która przyśpieszyła zgon tego niezapomnego w rocznikach nauk męża, była dosyć mała: uderzenie kości biodrowey lewey nogi 29 listopada. Pomoc lekarska, szybka i dzielna, nie mogła przywrócić osłabionego już zdrowia. Naprzód gorączka, powstająca z bolu, a potym złączona choroba, przybrała charakter gorączki wycieńczającey, która powiększyła się jeszcze innemi większemi symptomatami i nieuniknionem następstwem wstrząśnienia całey organizacyi. Oddawna już świat nazwał hrabiego Rumiancowa *Ruskim Mecenasem*. Wszystkie publiczne zakłady w Rossyi i wiele zagranicznych naukowych, wzbogacone zostały pożytecznemi xięgami, na wydanie których hrabia nie oszczędzał, ani kosztów, ani trudów. Wszelkie dobre przedsięwzięcie, znaydowało w nim dzielnego pomocnika i współpracownika. Dobroczynność jego rozciągała się i poza okręgiem oświecenia, dla którego wszystko poświęcał. W tych słowach doniosły pisma stolicy o zgonie hrabiego *Rumiancowa*, kończąc nadzieją w rychłym czasie udzielenia czytelnikom swoim obszernieyszych wiadomości o życiu i dziełach tego nieśmiertelnego patryoty, który żył jedynie dla dobra i sławy oyczyzny. W dzienniku naszym w różnych czasach donosiliśmy o jego ofiarach i kosztach dla nauk, nie zaniedbamy umieścić i życia jego, jak tylko znaydziemy je w pismach rossyyskich: abyśmy, choć w drobney części, przyłożyć się mogli, do tego uwielbienia, którem świat uczony przejęty jest ku pamięci Hrabiego, a którego naypóźnieysze wieki odnawiać i powtarzać nie przestaną.

Dnia 20 stycznia n. s. umarł w Warszawie X. Stanisław *Staszic*, minister stanu, dyrektor przemysłu narodowego, prezes towarzystwa królewsko-warszawskiego przyjaciół nauk. Znany jest *Staszic* w literaturze jako autor i tłumacz dzieł wielu. Testamentem przeznaczył pozostały majątek, około 800,000 zł. pol. wynoszący, całkowicie prawie dla

instytutów publicznych, małą część dla domowników i służących zachowując. Będziemy mu winni założenie domu zarobkowego dla ubogich, kapitałem 200,000 zł. pol.; podobnąż summę otrzymał szpital dzieciątka Jezus; z resztą pomnik Kopernika, instytut głucho-niemych, szpital marcinkanek, szkoła hrubieszowska i t. p. instytuta były przedmiotem jego szczodrobliwości. Przed kilką laty dobra swe Hrubieszow zapisał własnością mieszkańcóm tey włości, uwalniając ich od wszelkich obowiązków, służb, danin, i t. d. z obowiązkiem zawarcia między sobą Towarzystwa Rolniczego, dla wspólnego ratowania się w nieszczęściach. Pochowany jest u XX. Kamedułow na Bielanach, zaniesiony do grobu przez członków towarzystwa przyjaciół nauk i młodź uniwersytetu. W mowach pamięci jego cześć oddali professor Hrabia *Skarbek* i referendarz *Grzymało*.

W tymże dniu co i ś. p. X. *Staszic*, rozstał się z tym światem w Warszawie Ignacy Emanuel *Lachnicki*, Kamerjunker J. C. K. Mości. Rokującego naypięknieysze nadzieje, zawcześnie w 33 roku życia, śmierć go nam wydarła. Dał się już był poznać przez liczne prace literackie; był wydawcą Pamiętnika magnetycznego, dostarczał pism pożytecznych do wielu dzienników, ogłosił statystykę gubernii grodzieńskiey i pracował nad tymże przedmiotem co do gubernii wileńskiey. Jego projekt poszukiwania w Litwie soli kamienney, zjednał mu względy Nayjaśnieyszego Cesarza Alexandra, który go orderem ś. *Włodzimierza* 4go stopnia zaszczycił, i wykonanie projektu polecić raczył. Szczegóły jego życia ogłosi wkrótce jeden z dawnych jego towarzyszów szkolnych. (*G. W.*)

Dnia 6 lutego n. s. o godzinie 6 zrana zszedł z tego świata ś. p. Franciszek *Dybek*, doktor medycyny i chirurgii, professor w uniwersytecie warszawskim, Członek Kr. Tow. Prz. Nauk, kawaler

legii honorowey. Tracimy w nim jednego z pierwszych operatorów.

Dnia 17 listopada 1825, znajomy z badań o sławiańskiey mitologii i jeografii Zoryan Dołęga *Chodakowski*, skończył życie w twerskiey gubernii we wsi Sieło-Pietrowskoie. Liczne jego podróże, wytrwałość niepokonana mnogiemi przeszkody i mała liczba ogłoszonych drukiem w Polszcze i w Rossyi jego robot, każą się domyślać o wartości pozostałego po nim zbioru rękopisów. Rękopisy te są dziś własnością żony zmarłego, i stanowią podobno całe jey dziedzictwo. Godzi się życzyć, aby miłośnicy rzeczy krajowych i słowiańskich, nie dozwolili temu zbiorowi zaginąć lub na długo pozostać w ukryciu.

Gautherot. Sztuki piękne poniosły nie dawno we Francyi, nie małą stratę przez śmierć *Gautherota.* Albowiem ten malarz, jeden z poufalszych uczniów *Dawida*, zachował w swoich robotach zupełną czystość i poprawność swego znakomitego mistrza. Nie mało z pięknych jego dzieł, do których należą: *Pyrame et Thisbe*, *Atala*, *le Serment du drapeau*, *l'Empereur blessé devant Ratisbonne* i t. d., zapewniły mu celnieysze mieysce między nowocześnymi malarzami; inne zaś niepospolite zdolności, obszerna nauka i łatwość w opowiadaniu, garnęły ku niemu znaczną liczbę przyjaciół, szukających jego towarzystwa i rozmów. Z tém wszystkiém umarł *Gautherot* w stanie nader blizkim ubóstwa, co może być dowodem jego nieinteressowności i charakteru niepodległego. Nie dożył nawet lat 60. (z *R. e.*) *A. B.*

X. *Coster.* W ciągu dopiero upłynionego roku, duchowieństwo francuzkie utraciło czcigodnego i przykładnego kapłana, a cierpiąca ludzkość dobroczynną podporę i opiekę w osobie xiędza *Coster*, którego żywot obudza przyjemną pamiątkę nay-

cnotliwszego z królów polskich, *dobroczynnym filozofem* nazwanego, Stanisława *Leszczyńskiego*. Zaraz po wstąpieniu do stanu duchownego X. *Coster* okazał się znakomitym kaznodzieją: z wielu zaś jego drukowanych mów pogrzebowych, dwie się uważają za naycelnieysze, jedna miana w katedralnym kościele w Nancy, ku wiekuistey pamięci króla Stanisława; druga na pochwałę jego córki królowey francuzkiey, miana w Wersalu u dworu francuzkiego. Otrzymawszy następnie dostojeństwo kanonika i arcy-dyakona kościoła w *Verdun*, a potém głównego wikaryusza i syndyka teyże dyecezyi, został obrany deputowanym na zgromadzenie stanowiące (*Assemblée Constituante*, ogłoszone w Paryżu d. 9 listopada 1786 r.). Kiedy już był jednym ze sekretarzy tego zgromadzenia, jeszcze i na ówczas bronił sprawy monarchiczney w dzienniku wydawanym pod napisem *l'Ami du Roi* (przyjaciel Króla). A gdy się wrócił znowu do Verdun, skoro opanowały ziemię francuzką woyska Króla pruskiego, ten kapłan był obowiązany do tymczasowego zarządzania kraju odjętego z pod jarzma konwencyi. Lecz po ustąpieniu woysk pruskich, głowę X. *Coster* na nagrodę wystawiono, i byłby upadł pod ciosem anarchicznego prześladowania, gdyby nie ochronili go wdzięczni i przychylni owych mieysc mieszkańce. Opuścił tedy Francyą i udał się do Rzymu do xiędza *Maury*, swojego dawnego towarzysza w zgromadzeniu stanowiącém, który, zostawszy biskupem w *Montefiaskone*, mianował go professorem Teologii w tameczném seminarium duchowném. Atoli po przywróceniu porządku do Francyi, X. *Coster* wrócił się do Nancy i już do późnego wieku nie przerwał świątobliwych swoich w tém mieście zatrudnień, jako dziekan kapituły dyecezalney, dyrektor domu sierocego, i kapelan woyskowego w Nancy szpitala. Umarł d. 23 października roku dopiero upłynionego w 92 życia. Jeden przynaymniey rys jego wspaniałey duszy i chrześciań-

skiego poświęcenia się możemy tu przytoczyć. W roku 1813 choroba epidemiczna *typhus* okropne w szpitalach w Nancy poczyniła zniszczenia. Prawie wszyscy, którzy się zbliżali do chorych, podlegali zarazie. Jego atoli gorliwość miłosierna, na widok tak wielkiego niebezpieczeństwa, nowey nabierała mocy, i przez całe trwanie zarazy, szanowny ten kapłan, przezwyciężając zawady starości, dawał chorym pocieszającą pomoc religiyną i wszelkiego ze skwapliwością udzielał ratunku ludzkości. Jako zaś był niegdyś nayczynnieyszym członkiem zgromadzenia stanowiącego, a każdego dnia pilnie opisywał toczące się rozprawy; zostawił w rękopisach obszerne pamiętniki prac tegoż zgromadzenia. *A. B.*

WIADOMOŚCI BIBLIOGRAFICZNE.

Nowe dzieła Polskie.

Religia.

Wzniesienie myśli do Boga czyli duch chrześcijańskiego nabożeństwa, w Warszawie nakładem A. Brzeziny 1824. W drukarni Łątkiewicza przy ulicy senatorskiey N. 467, in 12mo str. 188 z ryciną. (Ta ozdobnie wydana xiążka do nabożeństwa, zawiera w sobie trafnie wybrane modlitwy z dzieł: Tomasza a Kempis tłumaczenia Matuszewica, Massyllona, Eckartshauzena; pieśni i hymny przez Kochanowskiego, Krasickiego, Karpińskiego, Felińskiego, Niemcewicza, Tańskiego, Górskiego, Wróblewskiego, Turkowskiego; Psalmy tłumaczone przez Kochanowskiego, Kniaźnina, Karpińskiego; Bóg oda Dzierżawina tłumaczona przez Szydłowskiego; wyjątek z poematu Junga Sąd ostateczny tłumaczenia Dmochowskiego).

Indictio universalis Jubilaei anni sancti millesimi octingentesimi vigesimi quinti. Romae MDCCCXXIV ex typographia Rev. Camerae Apostolicae. Zapowiedzenie powszechnego Jubileuszu lata miłościwego tysiącznego ośmsetnego dwudziestego piątego w Rzymie MDCCCXXIV w drukarni Kamery Apostolskiey. Przedrukowano w Wilnie r. 1825 w drukarni Diecezalney przy kościele ś. Kazimierza in 8vo str. 70 i 116, nieliczb 2.

O Jubileuszu w rzymsko-unitskich wileńskiey metropoliczey i brzeskiey dyecezyach, przez rok 1826 obchodzić się mającym. W Wilnie w Drukarni XX. Bazylianów, in 8vo str. 48, nieliczb. 2.

Filozofia.

Rady przyjacielskie młodemu czcicielowi nauk i filozofii, pragnącemu znaleźć pewnieyszą drogę do prawdziwego i wyższego oświecenia: przez Józefa Kalassantego Szaniawskiego, członka towarzystwa warszawskiego przyjaciół nauk, we Lwowie nakładem i drukiem Józefa Jana Pillera r. 1823, in 8vo str. XVI i 258, nieliczb. 2, z wizerunkiem autora. (Pierwsze wydanie tego dzieła drukowane w Warszawie 1805. Obszerne zdanie o tém dziele znayduje się w *Allgemeine Litteratur Zeitung* 1806. N. 159).

Moralność.

Człowiek wielkiego świata czyli nauka jak się na wielkim świecie w pożyciu towarzyskiém zachować należy. We Lwowie nakładem i drukiem J. J. Pillera, 1823, in 8vo str. 130.

Pamiątka po dobrym oycu, z rękopismu bezimiennego przerobiona, pomnożona i wydano przez Teodozego *Sierocińskiego* professora szkoły wojewódzkiey Zamoyskiey. W Warszawie, nakładem i drukiem N. Glücksberga 1825, in 8vo str. 274.

Nauka obyczajowa. Nakładem Alexandra Żołkowskiego. Wilno, w drukarni XX. Pijarów u M. Zabohońskiego, 1825, z godłem: Chroń się złego: a czyń dobrze. w 8ce str. 86, nieliczb. 6.

Dobroczynność.

Opiekun ubogich, pismo uwieńczone od akademii Lyońskiey jako odpowiedź na podane przez nią do rozwiązania zagadnienie następujące: „Wskazać sposoby przekonania się o prawdziwém ubóstwie i uczynienia jałmużny użyteczney dającym i odbierającym“ przez J. M. Degerando członka akad. fr. napisane w roku 1821, na polski język przełożone (przez Józefa *Lipińskiego*) 1824 roku. W Warszawie, u Zawadzkiego i Węckiego uprzywilejowanych xięgarzy i drukarzy dworu Król. Polskiego, 1825, in 8vo str. VI i 95.

Historya.

Historya powszechna krótko zebraną przez Jana Kaydanowa professora w Imperatorskim Carskosielskiém Liceum, radzcę kollegialnego i kawalera, podług drugiego wydania rossyyskiego, tłumaczył Leon *Rogalski*. Tom III. Dzieje nowożytne czyli trzech ostatnich wieków. Wilno, Józef Zawadzki własnym nakładem, 1825, in 8vo str. 331, nieliczb. 4. (Pochlebne zdanie o tém tłumaczeniu znayduje się w *Pszczole północney* N. 142 i w *Kartkach bibliograficznych* N. 30 roku zeszłego. O dwóch pierwszych tomach donieśliśmy w Dzienniku r. z. Tom I. str. 358 i 501).

Jeografia.

Jeografia krótko zebrana podług ostatnich traktatow ułożona, na nowo przeyrzana i poprawiona przez Walentego *Szacfajera*. Wilno Józef Zawadzki własnym nakładem 1825, in 8vo str. 90.

Literatura.

Historya początku i postępów poezyi w rozmaitych jey rodzajach napisana przez Browna, z francuzkiego na polski język przełożona przez A. J. *Jurkowskiego*. Wilno, w drukarni Dyecezalney XX. Missyonarzów 1823, in 8vo str. 242, nieliczb. 14.

Krytyka.

Odpowiedź na umieszczoną w Gazecie literackiey recenzyą dzieła pod tytułem: Pierwsze zasady Grammatyki języka polskiego (przez Józefa *Mrozińskiego*). W Warszawie, drukiem N. Glücksberga typogr. uniw. 1824, in 8vo str. 300, nieliczb. 6.

Poezya.

Fedra trajedya w pięciu aktach z dzieł Rasyna, przekładania Winc. *Kopystyńskiego*, grana piérwszy raz na teatrze warszawskim dnia 8 stycznia 1822, we Lwowie 1825, drukiem Józefa Schnaydera, in 12mo str. 106.

Lira Dzierżawina, przekład H. W. C. K. Z. Wilno, Józef Zawadzki własnym nakładem, 1825, in 8vo str. 126, nieliczb. 6, z textem rossyyskim.

Romanse.

Wikary Wakefildzki powieść Oliviera Goldszmita z angielskiego wytłumaczona przez Hipolita *Błotnickiego*. W Warszawie, nakładem N. Glücksberga typogr. Uniw. i Liceum Wołyń. 1825, in 8vo Tom I str. XXIV i 221. Tom II str. 244.

Okno w poddaszu mego stryja, przez Pana Lewis anglika, naśladowanie z francuzkiego przez Józefa *K*.... w Warszawie nakładem i drukiem Józefa Pukszty przy ulicy ś. Jańskiey pod N. 21 naprzeciw fary, in 8vo min. str. 120.

Cecylia, czyli niedobrane małżeństwo, romans z francuzkiego, w Krakowie, w drukarni Jozefa Mateckiego 1825, w 8ce str. 204.

Zbiór powieści różnych autorów. Wilno, w drukarni B. Neumana przy ulicy ś. Jańskiey pod. N. 431, 1825, in 12mo str. 157.

Jaskinia Strozzi, tłumaczenie z francuzkiego. Wilno, w drukarni Zymela typografa i szryftgissera grodzieńskiego, na ulicy zamkowey pod N. 185, 1825, in 8vo str. 72.

Renegat romans historyczny P. d'Arlincourt,

z francuzkiego na polski język przełożony. Wilno, w drukarni Dyecezalney XX. Missyonarzów, 1825, in 8vo min. Tom I. str. 194, nieliczb. 8.

Nauka językow.

Ручный россійско-польскій словарь, изданный піярскаго общества іеромонахомъ Модестомъ *Станевичемъ*, въ Вильнѣ, у Іосифа Завадскаго на собственномъ его иждивѣніи, 1826 года t. j. Słownik kieszonkowy Rossyysko-Polski, przez X. Modesta *Staniewicza* pijara wydany. w Wilnie, nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego, 1826 roku, in 8vo min. str. 404, nieliczb. 2.

Nowe dzieła Rossyyskie.

Religia.

Бесѣда на гробѣ младенца о безсмертіи души. Rozmowa nad grobem dziecięcia o nieśmiertelności duszy, wtedy tylko pocieszającey, kiedy jey prawda opiera się na rzetelney nauce wiary i kościoła; przez Eustachego *Staniewicza*. Wydanie drugie. Za Naywyższym rozkazem. Peters. 1825 w drukarni Imperatorskiey akademii rossyyskiey w 8ce str. 313.

Наставленіе о смиреніи. Nauka o pokorze, nieodbicie potrzebney dla wszystkich chrześcian w ogólności, z dodatkiem myśli duchownych i pobożnych. Z obcego języka tłumaczył M. J. P. J. *Druhow*. Moskwa 1825 w drukarni synod. w 8ce str. 66.

О молитвѣ за умершихъ. O modlitwie za umarłych, rozprawa X. Tymoteusza *Nikolskiego*. Petersb. 1825 w drukarni depart. oświec. narod. w 8ce str. VI i 124.

Prawo.

Систематическое обозрѣніе существующихъ правъ и обязанностей управленія казенныхъ крестьянъ Губернскаго, Волостнаго и Сельскаго. Rys systematyczny istniejących praw i powinności zarządzania guberskiego, włościańskiego i wieyskiego poddanych skarbowych, przez Piotra *Hulajewa* radcę honorowego, kontrolera izby skarbowey Razańskiey. Moskwa 18·5 w drukarni P. Kuzniecowa w 8ce str. V i 62.

Основанія права частнаго гражданскаго. Zasady prawa cywilnego prywatnego, dla pożytku uczących się wydane. Moskwa 1825 w drukarni uniwer. w 12ce str. 156.

Начертаніе теоріи законовъ. Rys teoryi praw, dla użytku uczących się wydany. Moskwa 1825 w drukarni uniwer. w 12ce str. 82.

Постановленія и правила внутренняго управленія Императорскою Театралною Дирекціею. Ustawy i prawidła zarządzania wewnętrznego Imperatorską dyrekcyą teatralną, które Imiennym Jego Imperatorskiey Mości Ukazem, danym komitetowi PP. Ministrów dnia 3 maja 1825 roku, Naywyżey rozkazano przyprowadzić do skutku. Petersburg 1825 w drukarni Imperatorskich teatrow w 8ce str. 142.

Historya.

О происхожденіи Руси. O początku Rusi, rozprawa historyczno-krytyczna przez M. *Pogodina*. Moskwa 1825 w drukarni uniwer. w 8ce str. 176.

Записки о происшествіяхъ, случившихся въ Тамплѣ. Pamiętnik zdarzeń, jakie zaszły w Temple, od 13 sierpnia 1792 do śmierci Delfina Ludwika XVII. Petersb. 1825, w drukarni oddz. kancel. Min. spraw wewn. w 12ce str. 85.

Исторія народовъ и республикъ древней Греціи. Historya narodów i rzeczypospolitych

Grecyi starożytney; przez Konstantego *Arsenjewa*. Część pierwsza obeymująca przeciąg czasu od pierwiastkowych wiadomości o Grekach do końca woyny Peloponezkiey. Petersburg 1825 w drukarni Departamentu medycznego M. S. W. w 8ce str. V i 494.

Битва задонская. Bitwa zadońska, czyli klęska Mamaja na polu Kulikowem. Wypadek historyczny, 8 września 1380 roku. Moskwa 1825 w drukarni Semena w 12ce str. 174.

Военные подвиги полковника Леонтія Яковлевича Неклюдова. Czyny wojenne półkownika Leoncyusza Niekliudowa, niektóre szczegóły o jego życiu prywatném i o wypadkach od 1789 do 1808 roku; przez Sergiusza *Glinkę*. Moskwa 1825 w drukarni uniwersyteckiey w 8ce str. 60 z portretem i ryciną.

Собраніе путешествій къ Татарамъ. Zbiór podróży do Tatarów i innych narodów wschodnich, w wieku XIII, XIV i XV. I, Plano-Karpini, II Ascelin. Petersb. w drukarni depart. ośw. narod. 1825 w 4ce XXI i 306.

Изслѣдованія о вліяніи Монголо-Татаръ на Россію. Badania o wpływie Mongoło-Tatarów na Rossyą; przez Alexandra *Rychtera*. Petersburg w drukarni A. Smirdina 1825 w 8ce str. 93.

Poezya.

Чернецъ, кіевская повѣсть. Czerniec (mnich), powieść kijowska; przez Jana *Kozłowa*. Petersburg 1825 w drukarni Depart. oświecenia narod. w 8ce mnieyszey str. 64. (Poemat ten z wielkiemi pochwałami przyjęty, powszechnie czytany, w pismach peryodycznych uwielbiany, dwa miał w roku zeszłym wydania. Oprócz niepospolitych zalet poezyi, które są dowodem wielkiego talentu i podniesionego uczucia, stan nawet autora wzbudza interes czytelników. P. Kozłow od lat kilku

zupełnie wzroku postradał, i odtąd szczególniey w poezyi szukać zaczął pocieszenia.)

На сооруженіе памятника Ломоносову въ Архангелскѣ. Na wystawienie pomnika dla Łomonosowa w Archangelsku; wiersz hrabiego *Chwostowa*. Petersburg 1825 w drukarni Depart. ośw. narod. w 8ce str. 30.

Разлитіе Кубры. Wylew Kubry, wiersz hrabiego *Chwostowa*. Petersburg 1825 w drukarni domu wychowania w 8ce str. 12.

Ослѣпленный. Oślepiony, wierszem przez *Duchowskiego*. Petersburg 1825 w drukarni przy oddzielney kancellaryi Ministra spraw wewnętrz. w 8ce str. 35.

Опыты духовныхъ стихотвореній. Proby poezyi duchownych, przez Xiążęcia Platona *Szyrynskiego-Szychmatowa*. Petersburg 1825, w drukarni Imperatorskiey akademii rossyyskiey w 8ce str. 20.

Емма и Егинаръ. Emma i Eginhard czyli zemsta Karola Wielkiego, powieść przez *Milwua* (Millevoye), tłumaczył *Dm. Hl.* Moskwa 1825 w drukarni A Semena w 8ce str. V i 30.

Басни В. Масловича. Bayki W. Masłowicza, doktora nauk wyzwolonych i członka towarzystwa naukowego charkowskiego. Wydanie drugie, poprawione i pomnożone. Charkow 1825 w drukarni uniwer. w 8ce str. 207.

Nowe dzieła cudzoziemskie.

Literatura powszechna i historya literatury.

Philomathie von Freunden der Wissenschaft und Kunst, herausgegeben von Dr. *Ludwig Wachler* 3 Bde. Frankfurt 1825 gr. 8 (4 Rthlr. 20 gr.)

Sława uczonego wydawcy, równie jak znakomite w literaturze imiona spółpracowników, któ-

którzy się swojemi pracami do tego wydania przyłożyli, jako to: *Stefens*, *Passow*, K. E. Chr. *Schneider*, *Gass*, *Regis*, von *Schmeling*, *Kayssler*, *Harnisch*, *Zumpt*, von *Colln*, zapowiadają niezawodną wziętość nowo dopiero ogłoszonemu w gazetach niemieckich pismu, ze trzech sporych xiąg złożonemu. B.

Filologia.

Dzieła do starożytności klassyczney i w ogólności do filologii, świeżo drukiem ogłoszone, których ważność i użyteczność jest niezawodną.

1. Εὐκλει ον Στοιχειων Βιβλια ἑξ προτερα συν ἑνδεκατῳ και δωδεκατῳ. *Euclidis Elementorum* sex libri priores cum undecimo et duodecimo. Textum e Peyrardi recensione in usum Gymnasiorum edidit, glossarioque in hos octo libros instruxit. J. G. C. *Neide*. 8vo maj. (w Halle u Hemmerde 1 Hr. 16 gr. sr.)

2. *Horatius*, 2. H., Brief an die Pisonen. Uebersetzt von K. F. A. *Brohm* 4to (tamże 4 gr. sr.)

3. *Krüger*, C. G., De authentia et integritate Anabaseos Xenophonteae 8vo maj. (tamże 9 gr. sr.)

4. *Luciani Toxaris graece.* Prolegomenis instruxit, annotationem et quaestiones adjecit C. G. *Jacob* 8vo maj. (tamże 1. Hr. 12 gr. sr)

5. *Sallustii* C. C. Opera quae exstant praeter fragmenta omnia. Textum recognovit et illustravit G. *Lange*. Editio 2da auctior et emend. 8vo (tamże 21 gr. sr)

6. *Wolf*, G. A. B. De canticis in Romanorum fabulis scenicis in 4to maj. (tamże 9 gr. sr.)

7. *Schulz*, Dr. O. Ausführliche lateinische Grammatik für die oberen Classen gelehrter Schulen 8vo maj. (tamże 1 Hr. 8 gr. sr.)

8. *Euripidis Dramata.* Edidit Dr. F. H. *Bothe* także z napisem: *Poetae scenici Graecorum*. Recensuit et annotat signisque merricis, in margine scriptis, instruxit F. H. *Bothe* vol. I. Lipsiae 1825 in 8vo maj. (u Knoblocha 2 Hry.)

Z tego oddzielnie dla użytku szkół wydruko-

wane: *Hecuba*, *Orestes*, *Andromache*, *Alcestis*, po 4 gr. sr. *Medea*, *Phoenis ac*, *Hippolytus Supplices*, po 6 gr. sr. *Iphigenia in Aulide*, 8 gr. sr.

9. *Auli Gellii* noctes Atticae. Recensuit, annotationibus criticis etc. illustravit indicibusque copiosissimis instruxit *A. Lion* 2 vol. 8vo maj. Gottingue 1825 (4 Rthlr. 12 gr.)

— In usum scholarum edidit et indices copios. adjunxit *A. Lion* ibid. 8vo maj. (1 Rthlr.)

Lion's, Dr. L., Anleitung zum uebersetzen aus dem Deutschen ins Französische, für die höheren Klassen der Schulen und für Geübtere beym Privatunterricht. Götting 1825 8vo (16 gr.)

10. Maecenatiana, sive de C. Cilnii Maecenatis vita et moribus. scripsit atque operum fragmenta, quae supersunt, collegit *A. Lion*. Gottingue 1825 8vo maj. (8 gr.)

12. *Torquato Tasso* Aminta favola boscherecia. Mit Erläuterungen und cinem vollständigen Wortregister versehen von *L. Lion*. Götting 1825 8vo (12 gr.)

13. Lexicon novum manuale, graeco-latinum et latino graecum. Primum a *Benj. Hederico* institutum post *Sam. Patricii*, *J. A. Ernestii*, *C. C. Wendleri*, *C. Morelli*, *P. H. Larcheri*, *F. J. Bastii*, *C. J. Blomfieldii* curas denuo castigavit, emendavit, auxit *Gustavus Pinzger*, recognoscente *Franc. Passovio*. Lex. Hedericiani ed. quinta. Lipsiae 1825 (6. Thlr. 16 gr.)

14. *Lycurgi* Oratio in Leocratem: ad optim. libr. fidem recensuit et annotationem criticàm adjecit *Gustavus Pinzger*. Editio scholarum potissimum usibus accomodata. Lips. 1825 8vo majori (8 gr. sr.)

Geografia, historya, statystyka.

1. *Histoire du sacre de Charles X., dans ses rapports avec les beaux arts et les libertés publiques de la France*, par M. F. M. *Miel*. Paris 1825 8vo (orné de 4 planches gravées 7 fr.)

W dzienniku sporow (journal des debats) dość obszerny artykuł oddaje pochwały i wylicza zalety tego dziełka P. *F. M. Miela*, który zamierzywszy sobie opisać obchod koronacyi Karola X., odbyty z nayświetnieyszą okazałością w mieście Reims, roku dopiero upłynionego, zebrał w tym względzie nie tylko wiele ciekawych wiadomości historycznych, z dziejów Francyi wyjętych, a zwłaszcza ściągających się do miasta Reims i metropolitalnego w niém kościoła; ale też umieścił obszernieyszy opis zabytków sztuk pięknych, równie jako wszelkiego rodzaju bogactw i ozdob w nowey wykwintności świeżemu towarzyszących obrzędowi. Dotknięta też historya architektury kościelney i opisany wspaniały pałac arcybiskupa, który olbrzymim sztuki postępem w ciągu pięciu miesięcy z gruntu na nowo został dźwigniony, przez sławnego architekta *Mazois*. Ze dwu tedy względow pismo Miela, z talentem wykonane, zalecać się może, jako należące z pewney miary do dziejów francuzkich, i jako historyą sztuk w sobie zawierające. A. B.

2. Histoire d'Haïti, depuis sa decouverte jusqu'en 1825, par M. Charles *Malo*. Paris (chez. L. Janet. 5 fr.) 1825 8vo 500 pages.

Zbiór tylu ważnych w historyi zdarzeń i wypadków, jakie wyspę Haity (San Domingo) tak dalece wsławiły, czyni xiążkę Karola *Malo* ciekawą, tém bardziey, że ona obeymuje koley zmian politycznych, w widoku historycznym wystawionych, a które w rozmaitych czasach i na politykę Europy nie mały wpływ miały. B.

Szkło Dz. Wil. N. St. T. II.

Dz. Wil. N. St. T. II.

